

Teljes szövegű jogszabályok az interneten

Elektronikus információszabadság és következményei a könyvtárak számára

A 2006. január elsejével hatályba lépett az elektronikus információszabadságról szóló törvény¹ (Eitv.). E cikk írásakor már két hónapja hozzáférhető az interneten valamennyi közlő elektronikus verziója, valamint a „Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteménye”. Ezek – és több más, a magyar jogszabályokat tartalmazó adatbázis – működése a könyvtárak és a tájékoztató könyvtárosok számára is figyelemre méltó. E cikkben magyar jogszabályokat tartalmazó, az interneten díjmentesen elérhető adatbázisokat mutatok be.

Számos európai állammal ellentétben 2005 végéig Magyarországon nem volt olyan hivatalos,² interneten elérhető adatbázis, amely lehetővé tette volna az ingyenes hozzáférést a hatályos jogszabályokhoz. A jogszabályok közzétételének módja a hivatalos lapokban (közlönyökben) való megjelenítés volt; ezek használhatósága azonban – különös tekintettel a jogszabályok és módosításaik tömegére – erősen korlátozott.³ Ezzel a közzétételi móddal az állam – a mai technikai szinten – nem tesz eleget azon kötelezettségének, amely a jog megismerhetővé tételéről szól. Az új jogszabály, amely – többek között – a hivatalos lapok elektronikus megjelentetéséről és a Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteményéről rendelkezik, ebből a felismerésből ered.

Az elektronikus információszabadságról szóló törvény

A törvény célja az állampolgárok pontosabb és gyorsabb tájékoztatásának elérése a közérdekű adatok elektronikus úton (az interneten) való közzétételével. A közzétételt úgy kell megvalósítani, hogy az információ bárki számára folyamatosan és díjmentesen hozzáférhető legyen anélkül, hogy saját adatait meg kellene adnia, vagy a szükséges adatokat eljárásban kellene igényelnie.

A törvény három nagyobb csoportban tárgyalja az interneten közzéteendő adatokat:

- állami intézmények, közigazgatási szervek szervezeti, személyzeti, tevékenységre és működésre, valamint gazdálkodásra vonatkozó adatai;

- a jogalkotás (ezen belül a jogszabály-előkészítés, a törvényalkotás és a jogszabályok) nyilvánossága;
- a bírósági határozatok nyilvánossága.

Ezek közül most az első és a harmadik csoportot mutatom be röviden, a másodikkal később részletesebben foglalkozom.

Az intézmények adataikat – a törvény mellékletében meghatározott módon – saját honlapjukon, illetve a Közérdekű adatok központi elektronikus jegyzékében (<http://kereso.einfoszab.hu/app/index.fm>, leírását l. http://www.einfoszab.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=76&Itemid=43) is közzéteszik. Ez a központi jegyzék csak azokat az adatokat tartalmazza, amelyeket az intézmény átadott az Informatikai és Hírközlési Minisztériumnak, ezért a rendszer folyamatosan bővül.

A Bírósági Határozatok Gyűjteménye – szintén digitális formában – a magyar bírósági gyakorlat adatbázisaként fog működni: a Legfelsőbb Bíróság, a táblabíróságok, illetve meghatározott feltételekkel alsóbb szintű bíróságok határozatait tartalmazza majd (természetesen a személyi adatok

¹ 2005. évi XC. törvény az elektronikus információszabadságról http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0500090.TV

² Nem hivatalos, kiadók vagy más szervezetek által működtetett ingyenes internetes adatbázisok is csak az elmúlt néhány évben jelentek meg.

³ Ezzel magyarázható, hogy már az 1990-es évek elején megjelentek olyan kereskedelmi adatbázisok (CD-ROM formában), amelyekben kereshetővé tették a folyamatosan frissített joganyagot.

védelve érdekében nevek és más, azonosításra alkalmas adatok nélkül). Ez az adatbázis 2007. július 1-jével kezdi majd meg működését.

A jogalkotás nyilvánossága

Jogszabály-előkészítés

A jogalkotás nyilvánosságának kategóriájába a jogszabályok (törvények, rendeletek) szövegének közlésénél jóval több tartozik. A jogalkotási folyamat kezdetétől, azaz a jogalkotási koncepciók, jogszabálytervezetek elkészültétől a felelős minisztérium vagy országos hatáskörű szerv köteles közzétenni honlapján ezek szövegét, a hozzájuk kapcsolódó előterjesztéseket, illetve indoklásukat. Ha egy tervezett törvény jelentős mértékben módosítaná egy már létező törvény szövegét, annak „új” verzióját is közzé kell tenni.

Törvényalkotás

A törvények mint a magyar jogrendszer (az uniós normákat figyelmen kívül hagyva) legfontosabb elemei előkészítésének és elfogadásának közzététele a jogalkotás nyilvánosságának következő pontja. Ezért az *Országgyűlés* felel, amely honlapján köteles közzétenni a törvényjavaslatokat, az ezekhez kapcsolódó, az Országgyűlés iromány-nyilvántartásában lévő dokumentumokat, a törvényjavaslatok plenáris üléseken folytatott tárgyalásáról, valamint a szavazásról készült jegyzőkönyveket, és egyes bizottsági ülések jegyzőkönyveit.

Az Országgyűlés honlapjának címe:

<http://www.parlament.hu/>, ahonnan a törvényalkotási folyamatnak a *Parlamenti Információs Rendszer* adatbázisában szereplő dokumentumaihoz az „Irományok” ugrópont

http://www.parlament.hu/internet/plsql/internet_iro vezet. Mint az ugrópont neve is mutatja, ebben az adatbázisban a törvényjavaslatok a tárolt vagy hivatkozott dokumentumoknak csak egy csoportját alkotják: megtalálható itt még minden olyan irat, amely az Országgyűlés munkája során önálló napirendi pont lehet, vagy annak tárgyalásához kapcsolódhat (pl. interpelláció vagy módosító javaslat). Az adatbázis egy egyszerű (*Irományok egyszerűsített lekérdezése*) és egy összetett (*Irományok lekérdezése*) keresőfelülettel, valamint a benyújtott törvényjavaslatok listázásával (*Folyamatban levő törvényjavaslatok*) teszi lehetővé a dokumentumok közötti keresést, illetve böngészést.

Az egyes törvényjavaslatok megjelenítésekor nemcsak azok szövegét, a hozzájuk kapcsolódó indoklást, és a benyújtásukkal kapcsolatos adatokat találhatjuk meg, hanem azt is, hogy a törvényalkotási folyamatban melyik szinten áll az adott dokumentum, milyen hozzá kapcsolódó módosító vagy egyéb javaslatok léteznek, illetve, ha sor került a javaslat tárgyalására, szerepel az adott ülés jegyzőkönyveire vezető ugrópont is. Összességében tehát részletes képet kaphatunk a folyamat pillanatnyi állásáról.

Az Országgyűlés honlapjáról nemcsak a készülő, hanem az 1990 óta elfogadott törvények szövegéhez is hozzáférhetünk:

http://www.kerszov.hu/kzlcim/kzl90_96. Az adatbázis azért jelentős, mert a törvények eredeti, úgynevezett közlönyállapotát tartalmazza a közben bekövetkezett módosítások nélkül, ami egyben azt is jelenti, hogy teljes szöveggel közli a módosító törvényeket is (mivel ezek szövege hatálybalépésükkel beépül egy másik törvényébe, ezeket több más adatbázis csak utalásként tartalmazza).

A Parlamenti Információs Rendszer hozzáférhetővé teszi az Országgyűlés munkáját leíró, az üléseken elhangzottakat és történeteket szó szerint rögzítő *Parlamenti Napló* szövegét is – szintén kereshető változatban:

http://www.parlament.hu/internet/plsql/internet_naplo.

A jogszabályok nyilvánossága

A jogszabályok (elektronikus) nyilvánosságát két, egymást kiegészítő módon garantálja a törvény. Az újonnan megjelenő jogszabályok a *Magyar Közlönyben*, illetve a tárcaközlönyökben találhatók: elsőként ezek digitális közzétételéről rendelkezik a jogszabály. A törvények és különféle rendeletek magas száma, illetve ezek nagy részének szinte állandó módosulása a közlönyök alapján való tájékozódást rendkívül megnehezíti – nem is beszélve arról, hogy a régebbi jogszabályok így még mindig elérhetetlenek lennének. Ezért rendeli el a törvény ebben a pontban a „Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteményé”-nek kialakítását és működtetését. Az állampolgároknak így módjukban áll, hogy az adott pillanatban hatályos teljes joganyagot megtalálják, mégpedig különböző szempontok szerint kereshető formában.

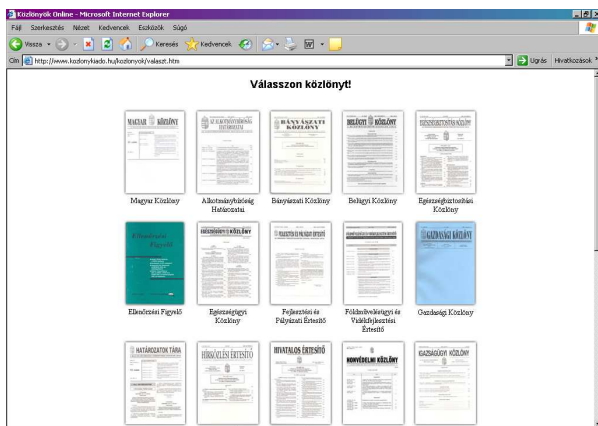
E-közlönyök

A Magyar Köztársaság hivatalos lapja, a Magyar Közlöny már 2005 óta elektronikusan is megjele-

nik. Az elektronikus információszabadságról szóló törvény arról is rendelkezik, hogy e lap nyomtatott változatának letölthető, oldalhű digitális másolatát a nyomtatott változat megjelenésének napján köz-
zé kell tenni, valamint arról is, hogy az elektronikus változat a honlapról nem távolítható el. A Magyar Közlöny egyik fontos jellemzője, hogy ebben talál-
ható meg a jogszabályok hiteles szövege; ezzel kapcsolatban úgy rendelkezik az új törvény, hogy ha eltérés lenne az elektronikus és a nyomtatott szöveg között, akkor az utóbbit kell hitelesnek tekinteni.

A Magyar Közlönnel ellentétben a tárcaközlönyök, azaz a minisztériumok és az országos ha-
táskörű szervek hivatalos lapjai elsősorban digitáli-
san jelennek meg. A lapok oldalhű másolatának kiadása és terjesztése nyomtatott formában a tör-
vény szerint csak lehetőség. A kiadó szervnek azonban ebben az esetben is kötelező a lap elekt-
ronikus archiválása.

A Magyar Közlöny és a tárcaközlönyök elektroni-
kus verziói a <http://www.kozlonykiado.hu/> címen férhetők hozzá (1. ábra): először a megfelelő köz-
löny címlapjára kattintva kell a minket érdeklőt kiválasztani, majd a letöltés ugrópont vezet az egyes lapszámokhoz. A dokumentumok *nem nyomtatható* pdf fájl formájában tölthetők le.

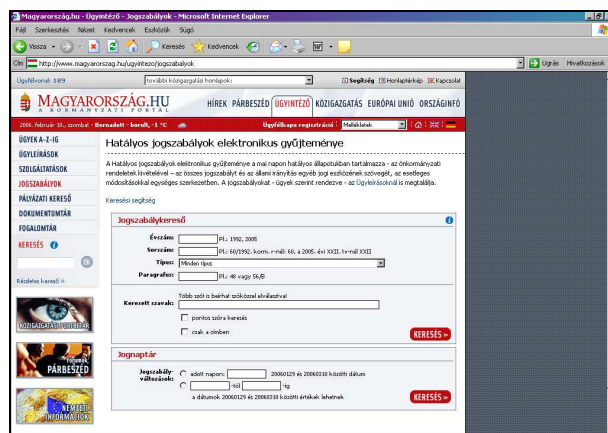

1. ábra A Közlönykiadó honlapja

Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteménye

Meghatározott időpontban hatályban lévő jogsza-
bályok gyűjteményes megjelentetése nem újdonság a magyar jogszabálykiadásban: a Hatályos jogszabályok gyűjteményét évtizedek óta jelenteti meg a Magyar Közlöny kiadója. Az öt-, tízévente megjelenő nyomtatott jogszabálygyűjtemények a

jelenlegi jogalkotási tendenciák mellett és a mai technikai szinten már nem elégségesek a jogsza-
bályok megismeréséhez, illetve áttekintéséhez. A gondot a Hatályos jogszabályok elektronikus gyű-
jteménye oldja meg, amelynek előállításáért és működtetéséért az elektronikus információszabad-
ságról szóló törvény szerint a Miniszterelnöki Hiva-
talt vezető miniszter és az igazságügyi miniszter felel. A gyűjteményben – az önkormányzati rende-
letek kivételével – az adott naptári napon hatályos valamennyi jogszabály, valamint meghatározott további dokumentumok⁴ teljes szövege szerepel (az esetleges módosításokkal egységes szerke-
zetben). Az Eitv. azt is előírja, hogy az adatbázis-
ban a jogszabályoknak, illetve az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek (dokumentumainak) szá-
ma, illetve címe szerint, valamint szövegében le-
hessen keresni.

2. ábra Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteménye

A Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteménye a kormányzati portálon

(<http://www.magyarorszag.hu/ugyintezo/jogszabalyok>) kapott helyet (2. ábra). Az adatbázist többféle módon használhatjuk: ha ismerjük a keresett do-
kumentum számát,⁵ évszámát, ezek megadásával, illetve a jogszabály típusának (pl. törvény, kor-
mányrendelet, belügyminiszteri rendelet) egy le-
gördülő listából való kiválasztásával közvetlenül elérhetjük, megkaphatjuk a szöveget a paragrafus megadásával – ez utóbbi különösen a nagyobb terjedelmű jogszabályoknál ad segítséget. A másik lehetőség a joganyagok teljes szövegében vagy

⁴ Ezek az állami irányításának a Magyar Közlönyben közzétett egyéb jogi eszközei.

⁵ A törvényeknél a számot a szokásos római mellett arab számokkal is megadhatjuk.

címében, egy vagy több kifejezéssel való keresés. Ebben az esetben alapértelmezett a beírt keresőszavak csonkolása, de választhatjuk a pontos szó szerinti keresés lehetőségét is. Több kifejezés megadásakor a találatok listája azokat a jogszabályokat tartalmazza, amelyeknek szövegében valamennyi kifejezés előfordul legalább egy bekezdésen belül. A Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteményének „jognaptár funkciója” lehetővé teszi, hogy tájékozódjunk arról, mely jogszabályok módosulása várható egy adott napon vagy időszakban. Érdekes megjegyezni, hogy a gyűjtemény nem tartalmazza a más törvényeket módosító vagy hatályon kívül helyező jogszabályok teljes szövegét, hiszen ezek beépülnek a módosított joganyagba.

Önkormányzati rendeletek

Sajátos az önkormányzati rendeletek helyzete a magyar joganyag közzétételében: mind a dokumentumok, mind kiadók (azaz az önkormányzatok) száma jelentős, hatályuk viszont Magyarországnak csak egy-egy adott területére terjed ki. Egységes elektronikus közzétételükért ezért a belügyminiszter felelős. Az önkormányzati rendeleteket tartalmazó adatbázisnak 2007. január 1-jétől kell működnie.

További jogi adatbázisok

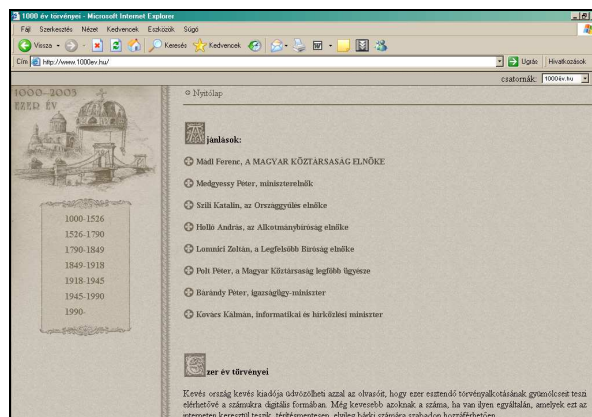
A hatályos jogszabályok teljes szövegű elektronikus hozzáféréseinek megteremtésével az állam arra ösztönözte az eddig jogszabály-adatbázisokat kiadó szervezeteket, hogy osszák ketté eddigi tevékenységüket: a jogszabályok hatályos szövegét néhány alapvető keresési lehetőséggel ingyenesen bocsássák közre, és előfizetés ellenében szolgáltatassanak összetett keresési, böngészési lehetőségeket, vagy további funkciókat (pl. a jogszabályok korábbi időpontban hatályos szövegének közlése, szövegkapcsolatok). Ennek megfelelően ma már több, a magyar jogszabályokat tartalmazó adatbázis működik az interneten. Ilyen például a Magyar Hivatalos Közlönykiadó honlapján működő *Online Jogszabályok Mindenkinél*: http://www.mhk.hu/mhknew/index.php?m=0000&p=php_i_online/index, a *FigyelőNet Törvénytár*: <http://www.fn.hu/index.php?id=55>, vagy a közlőny-információk alapján is kereshető, viszont regisztrációt igénylő jogi portál a *luris.hu* (<http://luris.hu>).

Természetesen nem szűntek meg működni a már több éve sikeres CD- vagy DVD-ROM formában megjelenő, előfizetéssel működő adatbázisok sem. A fent leírt, alapvető keresési funkciókhoz és tartalomhoz (hiszen a magyar jog jóval tágabb körű

dokumentumrendszerre épül, mint a hatályban levő jogszabályok összessége) képest ezek jelentős mennyiségű és értékű többlétszolgáltatást jelentenek: valószínűtlen, hogy az eddig ezeket használó szakkönyvtárak (és szakemberek) megelégednének az ingyenesen elérhető adatbázisokkal. Ugyanakkor azoknak a könyvtáraknak, amelyek eddig nem tudtak előfizetni egy hasonló adatbázisra, de internet-hozzáféréssel rendelkeznek, az új adatbázisok léte jelentős, jól kihasználható szolgáltatásbővülést jelenthet.

Régi magyar jog az interneten

Végül a témához kapcsolódóan, de inkább érdekességképpen említek meg még egy, magyar jogszabályokat tartalmazó adatbázist. A *KJK-Kerszöv* gondozásában működik az 1000 év magyar törvényeit tartalmazó honlap (3. ábra), amely *Szent István* törvényeitől 2003-ig tartalmaz jogszabályokat (<http://www.1000ev.hu>). Történelmi kutatásokhoz igen jól használható, koronként és uralkodónként, ezen belül évenként csoportosítva tartalmazza a törvénycikkeket. A mai ember némi nosztalgiaival nézi ezeket a jogszabályokat: egyszerűségük, tömör megfogalmazásuk a jelenlegi állapottal összehasonlítva megdöbbentő.

3. ábra Az 1000 év magyar törvényeit tartalmazó honlap

Beérkezett: 2006. III. 6-án.

Karoliny Eszter

a Pécsi Tudományegyetem
Állam- és
Jogtudományi Karán az Európai
Dokumentációs Központ
szakreferense.
E-mail: karoliny@ajk.pte.hu